



ปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังขการแห่งตนของบุคลากร  
ทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ

The Buddhist Psychological Factors Affecting Truth Attainment of Medical  
Personnel Under the Royal Thai Navy Medical Department

กณภัทร พงศ์เฉลิมพร<sup>1</sup>

Khanaphat Pongchalernporn

สิริวัฒน์ ศรีเครือดง, Siritwat Srikrueadong<sup>2</sup>

สุวัฒน์ รักขันโท, Suwatsan Ragkhanto<sup>3</sup>

E-mail : Gunkhanaphat@gmail.com

Received: January 6, 2025 Revised: January 23, 2025

Accepted: January 29, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่ส่งเสริมการบรรลุสังขการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ตามแนวพุทธจิตวิทยา 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังขการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ 3) เพื่อนำเสนอผลการศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังขการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือเป็นการวิจัยแบบผสานวิธีด้วยวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการระดมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 รูป/คน เพื่อสร้างแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ จำนวน 166 คน และ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่ส่งเสริมการบรรลุสังขการแห่งตนตามแนวพุทธจิตวิทยาประกอบด้วยหลักอริยสัจ 4 กับหลักจิตวิทยาลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์เป็น

<sup>1</sup> กรมแพทย์ทหารเรือ กองทัพเรือ/ Naval Medical Department , Royal Thai Navy

<sup>2</sup> หลักสูตรพุทธจิตวิทยา ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/ Department of Buddhist Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

<sup>3</sup> หลักสูตรพุทธจิตวิทยา ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/ Department of Buddhist Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.



แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของบุคลากรทางการแพทย์ คือ คุณธรรมจริยธรรม ความรักและศรัทธาในอาชีพและจิตเมตตา และ เกิดการบรรลุสู่การแห่งตน ได้แก่ กัลยาณมิตร การพัฒนาตนเอง การพัฒนาจิตวิญญาณ และ การเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสู่การแห่งตน พบว่า หลักอริยสัจ 4 และหลักจิตวิทยาลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) เพื่อนำเสนอผลการศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสู่การแห่งตน พบว่า ปัจจัยอริยสัจ 4 และปัจจัยจิตวิทยาลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มีอิทธิพลต่อการบรรลุสู่การแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

**คำสำคัญ :** ปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยา, การบรรลุสู่การแห่งตน, บุคลากรทางการแพทย์

### Abstract

This research aims to 1) study the theoretical concepts that promote the attainment of self-truth of medical personnel according to Buddhist psychology, 2) study the Buddhist psychological factors that affect the attainment of self-truth of medical personnel under the Royal Thai Navy Medical Department, 3) present the results of the study of Buddhist psychological factors that affect the attainment of self-truth of medical personnel under the Royal Thai Navy Medical Department. It was mixed methods research consisting of quantitative research and qualitative research by interviewing and collecting data from 17 experts/persons to create a questionnaire instrument and collecting data from the sample of medical personnel under the Royal Thai Navy Medical Department, totaling 166 people and analyzing data including correlation and multiple regression analysis.

The research results were as follows: 1) Results of the study of the theoretical concepts that promote the attainment of self-truth according to the Buddhist psychology of personnel, it consisted of the Four Noble Truths of Buddhism and Maslow's hierarchy of needs. It was a guideline for developing three good characteristics of medical personnel: morality, love and faith in the profession, compassion, and the self-fulfillment: good friends, self-development, spiritual development, and lifelong learning, 2) The results of the study of the relationship of Buddhist psychological factors affecting the self-fulfillment found that the four noble truths and Maslow's hierarchy of needs have a statistically significant correlation, 3) To present the results of the study of Buddhist psychological factors affecting the self-fulfillment found that The Four Noble Truths factors and the Maslow's hierarchy of needs psychological factors have an influence on the attainment of self-truth with a statistical significance of .05.

**Keywords :** The Buddhist the Buddhist Psychological Factors, Truth Attainment, Medical Personnel



## บทนำ

จากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 (covid-19) กลุ่มบุคคลที่มีส่วนในการประคับประคองสังคมโลก คือ บุคลากรทางการแพทย์ โดยไม่ว่าจะเกิดการแพร่ระบาดของโรคใดก็ตาม บุคลากรทางการแพทย์ล้วนสำคัญอยู่เสมอ เนื่องจากเป็นความคาดหวังว่าจะสามารถลดการสูญเสีย เพิ่มความปลอดภัยให้แก่ผู้ป่วยได้และสามารถนำไปสู่การใช้ชีวิตที่ปกติที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงทำให้ต้องปฏิบัติงานต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานคลุกคลีอยู่กับผู้ป่วยและเสี่ยงต่อโอกาสที่จะติดเชื้อและล้มป่วยจนถึงขั้นเสียชีวิตสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น นอกจากผลกระทบต่อร่างกายแล้ว ยังมีโอกาสเกิดผลกระทบทางจิตใจ อันมาจากความเหนื่อย ในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ความผิดปกติดังกล่าวมากกว่าคนปกติทั่วไป ซึ่งอาจนำมาซึ่งความรู้สึกกดดัน ตึงเครียด กังวลใจ หดหู่ ท้อแท้ และเหนื่อยล้าจากหน้าที่การงานที่ต้องเผชิญได้มากกว่าปกติ ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นปฏิกิริยาปกติของมนุษย์ที่เกิดขึ้นได้จากการทำงานทั้งสิ้น แต่ด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ ความรักในการดูแลผู้ป่วย การใส่ใจผู้อื่นของบุคลากรทางการแพทย์ที่มีอยู่อย่างเต็มเปี่ยม ถึงแม้จะเกิดความอ่อนแอ แต่บุคลากรทางการแพทย์ทุกคนก็ยังเสียสละเวลา ห่มเทแรงกายแรงใจ ความรับผิดชอบการดูแลผู้ป่วยอย่างดีเสมอมา<sup>4</sup>

จากการศึกษาของกรมสุขภาพจิตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานและภาวะสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในช่วงแรกที่มีการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 417 คน จาก 12 เขตสุขภาพ ระหว่างวันที่ 1-15 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 ใช้แบบประเมิน Depress Anxiety Stress Scales (DASS-21) ฉบับภาษาไทย พบว่า บุคลากรทางการแพทย์มีภาวะซึมเศร้า ภาวะวิตกกังวล ความเครียดอยู่ในระดับสูงถึงรุนแรง เท่ากับร้อยละ 2.4 ร้อยละ 7.2 และร้อยละ 3.9 ตามลำดับ<sup>5</sup> ซึ่งแม้จะเป็นการศึกษาในระยะเวลาดังกล่าว แต่ก็สามารถสะท้อนให้เห็นภาพของผลกระทบของสภาวะการแพร่ระบาดของโรค การทำงานที่หนักหน่วงที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์ เช่นเดียวกับการสำรวจของกรมสุขภาพจิตระหว่างวันที่ 12-15 มีนาคม พ.ศ.2563 พบว่า บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขมีภาวะเหนื่อยล้าทางอารมณ์ รู้สึกหมดพลัง หมดหวัง สูญเสีย พลังงานทางจิตใจ ร่องลงมาเป็นการมองความสัมพันธ์ที่ทำงานในทางลบ ระวังง่ายขึ้น และมองความสามารถในการทำงานของตนเองลดลง และเมื่อทำการศึกษาความรู้สึกต่อการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคคลี่คลายลงระหว่างวันที่

<sup>4</sup> กรมสุขภาพจิต, การดูแลจิตใจบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ฉบับวันที่ 10 เมษายน 2563, (ออนไลน์), แหล่งที่มา Retrieved from <https://dmh.go.th> (10 เมษายน 2565). <https://dmh.go.th/covid19/pnews/files/การดูแลจิตใจบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข/>

<sup>5</sup> คำวงศ์, ด., ประสานธนกุล, จ., พนาสฤติย์, ม., & วงศ์วาร, ธ., ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานกับภาวะสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019, วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 2564, หน้า 54-68.



30 มีนาคม ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2563 พบว่า ความเหนื่อยล้าทางอารมณ์เริ่มลดลง แต่ความเครียดเพิ่มขึ้นจากช่วงแรกอาจเนื่องมาจากความวิตกกังวลต่อสถานการณ์การเกิดโรคซ้ำที่อาจมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาของคุชณี ยศทอง (2561) ทำการศึกษาปัญหาการขาดแคลนพยาบาลและแนวทางการแก้ไข พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหนื่อยล้าที่เป็นสาเหตุของการลาออกจากงานประกอบด้วยทัศนคติที่เหมาะสมกับวิชาชีพ การมองเห็นคุณค่าในตนเอง และการมองเห็นคุณค่าในงาน อย่างจริงจัง และเป็นระบบจะเป็นพลังหนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความรักในงานที่ทำ มีความสุข สนุกกับการทำงาน นำไปสู่ผลงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีความภาคภูมิใจกับความสำเร็จที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความรัก ผูกพันในองค์กรและจะยังคงอยู่ในองค์กรได้ยาวนาน อย่างไรก็ตาม วิจัยของบุคลากรทางการแพทย์นั้นเป็นวิชาชีพที่ต้องอาศัยความรัก ความห่วงใยเอาใจใส่ในการทำงานที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่ตอนเรียนอยู่เสมอ ทำให้บุคลากรเกิดความตระหนักรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองเสมอ โดยมีการปรับความต้องการของตนเองให้สอดคล้องกับการทำงาน โดยจากแนวคิดความต้องการขั้นพื้นฐานของ Maslow กล่าวว่า ต้นไม้ต้องการน้ำ แสงแดด และอาหารเช่นไร มนุษย์ก็ต้องการความรัก ความปลอดภัยและปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ที่ขาดหายไปไม่ได้เช่นเดียวกัน จนกว่าความต้องการพื้นฐานเหล่านั้นจะได้รับการเติมเต็มอย่างดีบุคคลถึงจะสามารถนึกถึงและไขว่คว้าที่จะทำความรู้จักตัวตนที่แท้จริงของตัวเอง เพื่อที่จะได้เติมเต็มตัวตน การบรรลุสู่จการแห่งตน (self-actualization) และสามารถพัฒนาตัวเองได้ในที่สุด ซึ่งปัจจัยพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนต้องการนั้นประกอบด้วย ความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย (physiological), ความปลอดภัย (safety), ความรัก (love), การเห็นคุณค่าในตัวเอง (self-esteem), และการบรรลุสู่จการแห่งตน (self-actualization) การเติบโตจากภายในนั้นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยซึ่งเป็นความต้องการที่สำคัญในการดำรงชีวิตมีความเสถียรภาพ ได้รับการเติมเต็ม จากนั้นผู้คนถึงจะมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตัวเองทางด้านสติปัญญา และการเติบโตของจิตใจ แรงปรารถนาของผู้คนที่บรรลุศักยภาพของตัวเองจะสูงขึ้นเมื่อไม่ต้องพะวงกับการหาเลี้ยงชีพและความปลอดภัย<sup>6</sup>

มนุษย์เราจะไม่สามารถเข้าใจถึงความหมายของชีวิตตัวเองอย่างแท้จริงจนกว่าจะได้ค้นพบแรงปรารถนาสูงสุด และเพื่อที่จะค้นพบอัตลักษณ์และเป็นเจ้าของชีวิตของตัวเองได้ และ Maslow ยังชี้ว่าการใช้ชีวิตในระดับที่สามารถบรรลุขั้นความต้องการสูงสุดได้ซึ่งก็คือ การบรรลุสู่จการแห่งตน (self-actualization) จะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีสุขภาพดี อายุยืนยาวมากขึ้น ป่วยด้วยโรคต่าง ๆ น้อยลงทานอาหารและนอนหลับได้ดี ซึ่งในทางกลับกันนักวิจัยทางด้านจิตวิทยาก็ได้ค้นพบข้อพิสูจน์ครั้งแล้วครั้งเล่าว่าความวิตกกังวล ความกลัว การขาดความรัก การถูกกดขี่ครอบงำ ฯลฯ มีแนวโน้มที่จะส่งเสริมผลให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่พึงประสงค์ รวมถึงปัญหาทางร่างกายอีกด้วย ซึ่งทำให้สรุปได้ว่า การที่มนุษย์

<sup>6</sup> Maslow, A. H. A theory of human motivation. Psychological Review. In C. L. Stacey, & M. F. DeMartino, Understanding human motivation, Howard Allen Publishers, 1958, pp. 26–47).



สามารถตอบสนองความต้องการขั้นสูงสุดนั้นส่งผลต่อการดำรงชีวิตและการเติบโตอย่างมาก<sup>7</sup> นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพบว่า การบรรลุสังการแห่งตน (self-actualization) มีความสัมพันธ์กับความสามารถทางจิตใจ (Psychological Mindedness)<sup>8</sup> เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของความเป็นแพทย์โดยเฉพาะคนเป็นจิตแพทย์และนักจิตวิทยา คือมีจิตใจที่อ่อนโยนมากพอจะสัมผัสจิตใจของผู้อื่นได้<sup>9</sup>

การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ จะช่วยให้รู้และเข้าใจรูปแบบการทำงานของตนเอง มีการปรับตัวตนของตนให้เข้ากับการทำงานเพื่อให้การบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงทำให้ทราบถึงแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากร ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรเหล่านี้สามารถก่อประโยชน์แก่ชาติ บ้านเมือง และประชาชนได้ในอนาคตสืบไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่ส่งเสริมการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ตามแนวพุทธจิตวิทยาของบุคลากร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์
3. เพื่อนำเสนอผลการศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย รูปแบบผสมวิธี (Mixed Method Design) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ ศึกษาค้นคว้า แนวคิดทฤษฎี หลักธรรม อริยสัง 4 และจิตวิทยาลำดับความต้องการของมาสโลว์ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ 17 รูป/คน เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ การนำข้อมูลจากผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ มา

<sup>7</sup> Maslow, A. H., MOTIVATION AND PERSONALITY. Harper & Row : Publishers, 1970.

<sup>8</sup> Beitel, M., Wald, L. M., Midgett, A., Green, D., Cecero, J. J., Kishon, R., & Barry, D. T. , Humanistic experience and psychodynamic understanding: empirical associations among facets of self-actualization and psychological mindedness. Person-Centered & Experiential Psychotherapies, 2015, 137-148.



พัฒนาแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ เมื่อได้ผลนำไปวิเคราะห์สถิติเขียนสรุปผลต่อไป

ในส่วนของขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทยทหารเรือ มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าคัมภีร์พระไตรปิฎก (ฉบับภาษาไทย) ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรวมทั้งเอกสาร แนวคิดทฤษฎี หลักธรรม อริยสัจ 4 และจิตวิทยาลำดับความต้องการของมาสโลว์ เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทยทหารเรือ

2) ร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตามแนวคิดปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทยทหารเรือ นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง ตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ Face Validity โดยอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม พิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน เหมาะสมทางวิชาการ ความเหมาะสมจำนวนข้อคำถาม ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข จากอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมด้วยโครงร่างการวิจัยฉบับย่อ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องโครงสร้างวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4) เชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพุทธศาสนาจำนวน 6 รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยาหรือพุทธจิตวิทยา จำนวน 6 รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบุคลากรทางการแพทย์ 5 คน รวมทั้งสิ้น 17 รูป/คน นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่ ผู้ทรงคุณวุฒิสะดวกในการให้สัมภาษณ์

5) ดำเนินการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 รูป/คน ด้วยตนเองเพื่อสรุปผลวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลได้ ปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทยทหารเรือ (ฉบับร่าง) และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย เชื่อมโยงกับการสร้างแบบสอบถาม สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณในขั้นตอนที่ 2

สำหรับขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาปัจจัยปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทยทหารเรือ โดยการนำข้อมูลจากผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนาแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ ต่อไป

### ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีส่งเสริมการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ตามแนวพุทธจิตวิทยาของบุคลากร การกำหนดกรอบแนวคิดศึกษาปัจจัยพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตน ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผลพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน เห็นว่าการส่งเสริมตามแนวพุทธจิตวิทยาของบุคลากรทางการแพทย์ เป็นสิ่งจำเป็น ควรสนับสนุน



อย่างต่อเนื่อง เห็นด้วยว่าการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ เมื่อมีการใช้ปัจจัยเชิงพุทธรจิตวิทยา ทั้งหลักธรรม และหลักจิตวิทยา เป็นปัจจัยส่งเสริม ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักพุทธรจิตวิทยา ด้วยหลักธรรมอริยสัจ 4 ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค และ ปัจจัยจิตวิทยาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มี 5 ชั้น ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) ชั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) ชั้นที่ 3 ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (love and belonging needs) ชั้นที่ 4 ความต้องการมีเกียรติและศักดิ์ศรี (esteem needs) และ ชั้นที่ 5 ความต้องการบรรลุศักยภาพแห่งตน (self-actualization) ลำดับขั้นเหล่านี้เป็นแรงจูงใจให้มนุษย์แสวงหาตามความต้องการของตน ด้วยการศึกษานี้พบว่า 1) คุณธรรมจริยธรรม 2) ความรักศรัทธาในอาชีพ 3) จิตเมตตา รวมถึงปัจจัยสนับสนุนด้านบทบาทผู้บริหาร 3 ประการ ได้แก่ 1) เป็นผู้นำที่ดี 2) ผู้นำมีคุณธรรม 3) ผู้นำมีความยุติธรรม และผลส่งเสริมการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ 4 ประการ คือ 1) กัลยาณมิตร 2) การพัฒนาตนเอง 3) การพัฒนาจิตวิญญาณ 4) การเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงพุทธรจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ ข้อมูลพื้นฐาน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากด้านที่มีค่าเฉลี่ยการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ มากที่สุด คือ หมวดธรรม รองลงมา คือ หมวดจิต หมวดเวทนา และ หมวดกาย

จากการศึกษาผลของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของบุคลากร ต่อปัจจัยทางพุทธรจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ จำแนกตาม ปัจจัยความต้องการของบุคลากร ปัจจัยหลักพุทธรธรรมอริยสัจ 4 ปัจจัยลำดับขั้นความต้องการ โดยภาพรวม 1) ปัจจัยลำดับขั้นความต้องการ แบ่งเป็นรายด้าน 5 ด้าน ตัวแปรๆ ที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ ด้านความปลอดภัย รองลงมา คือ ด้านความต้องการทางร่างกาย ด้านความรัก ด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบรรลุผลการแห่งตน 2) ปัจจัยหลักพุทธรธรรมอริยสัจ 4 แบ่งเป็นรายด้าน 4 ตัวแปร ๆ ที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ ด้านวิธีการแก้ปัญหา รองลงมา คือ ด้านความสำเร็จของการแก้ปัญหา ด้านสาเหตุของปัญหา และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านปัญหา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน การวิจัยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ทดสอบโดยใช้ Correlation (R) พบว่า ตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการนำเสนอปัจจัยเชิงพุทธรจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์สังกัดกรมแพทยทหารเรือ

พบว่า สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยลำดับขั้นความต้องการ มีอิทธิพลต่อการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ ตัวแปร ได้แก่ ด้านความต้องการทางร่างกาย ด้านความปลอดภัย ด้านความรัก ด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง ด้านการบรรลุผลการแห่งตน ที่มีอิทธิพลต่อการบรรลุผลการแห่งตนของ



บุคลากรทางการแพทย์อย่างน้อย 1 ตัว มีอิทธิพลต่อการบรรลุผลการแข่งขันของบุคลากรทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยหลักพุทธธรรมอริยสัจ 4 มีอิทธิพลต่อการบรรลุผลการแข่งขันของบุคลากรทางการแพทย์ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยหลักพุทธธรรมอริยสัจ 4 มีอิทธิพลต่อการบรรลุผลการแข่งขันของบุคลากรทางการแพทย์ มีหมายความว่า ด้านปัญหา ด้านสาเหตุของปัญหา ด้านความสำเร็จของการแก้ปัญหา ด้านวิธีการแก้ปัญหา อย่างน้อย 1 ตัว มีอิทธิพลต่อการบรรลุผลการแข่งขันของบุคลากรทางการแพทย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

พบผลการศึกษาค่าความสัมพันธ์ภาพรวม ระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระ ปัจจัยพุทธจิตวิทยา และตัวแปรตาม การบรรลุผลการแข่งขันของบุคลากรทางการแพทย์ ปรากฏว่า ตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์ในทิศทาง บวก กับตัวแปรตาม โดยมีขนาดของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันอยู่ ระดับปานกลาง นั่นคือ ตัวแปรปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาทุกตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม การบรรลุผลการแข่งขันของบุคลากรทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ขนาดความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระ ปัจจัยพุทธจิตวิทยา ทั้ง 9 ตัวแปร อยู่ในระดับไม่มีความสัมพันธ์ ถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ

#### ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ปัจจัยพุทธจิตวิทยา และการบรรลุผลการแข่งขันของบุคลากรทางการแพทย์

ตัวแปร	Y	1	2	3	4	5	6	7	8	9	X
	1										
X1	.404**										
X2	.344**	305**									
X3	.434**	384**	266**								
X4	.549**	331**	441**	544**							
X5	.281**	287**	033	249**	195*						
X6	.539**	315**	425**	455**	737**	239**					
X7	.565**	369**	439**	535**	700**	303**	733**				
X8	.606**	.316**	.438*	535**	762**	291**	763**	801**			
X9	.305**	.205**	.190*	.199*	.315**	.086	.238**	.242**	.332**		1



\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ \* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**จากตารางที่ 1** ผลการศึกษาความสัมพันธ์ภาพรวม ระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระ ปัจจัยพุทธจิตวิทยา และตัวแปรตาม การบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ ปรากฏว่า ตัวแปร X1, X2, X3, X4, X5, X6, X7, X8, X9 มีความสัมพันธ์ในทิศทาง บวก กับตัวแปรตาม Y โดยมีขนาดของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันอยู่ ระดับปานกลาง มีค่าอยู่ระหว่าง 0.281 – 0.606 นั่นคือ ตัวแปรปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาทุกตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม การบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ขนาดความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระปัจจัยพุทธจิตวิทยา ทั้ง 9 ตัวแปร อยู่ในระดับไม่มีความสัมพันธ์ ถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำ มีค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สันอยู่ระหว่าง 0.086 ถึง 0.332

### อภิปรายผลการวิจัย

1. การบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ตามแนวพุทธจิตวิทยาของบุคลากร จะเห็นได้ว่าแนวคิดทฤษฎีปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาสามารถส่งเสริมการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ จากการศึกษาวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหลักพุทธธรรมอริยสัจ 4 เป็นหนทางสู่ความสงบสุข อันประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ 1) ทุกข์ ปัญหาที่ทำให้ทุกข์ 2) สมุทัย สาเหตุแห่งทุกข์ 3) นิโรธ เป้าหมายดับทุกข์ และ 4) มรรค หนทางพ้นทุกข์หรือ อริยสัจ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยปัญญาอันยิ่งยอมนั้นไปเพื่อเข้าไปสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง ความรู้ดี ความดับ และเพื่อนิพพาน เป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า แปลว่า ความจริงอันประเสริฐ หรือความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ ด้วยความจริงอันงดงามเหล่านี้ย่อมส่งผลดีส่งเสริมการบรรลุผลการแห่งตนอันเป็นการค้นพบศักยภาพภายในตนนำไปสู่ความสุขและความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัย ของ พระดำรงค์ เบญจศิริ<sup>10</sup> ที่ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอก ระบบโรงเรียนตามแนวอริยสัจสี่เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคมของผู้ต้องขังชายใน เรือนจำกลางจังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัย 1) การศึกษาองค์กรที่ฟื้นฟูบำบัดรักษา 3 แห่ง ได้ใช้ กรอบหรือแนวทางของกระบวนการตามแนวอริยสัจสี่ คือ การศึกษา สภาพปัญหาขึ้นทุกข์ คือการติด ยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ ชั้นสมุทัย คือสาเหตุมาจากปัญหาทางครอบครัวและตนเองเป็นสำคัญและ ในการรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้นองค์กรได้ตั้งเป้าหมายคือแก้ปัญหาด้วยการให้แต่ละเลิกได้อย่างถาวรคือ ชั้นนิโรธ ส่วนชั้นมรรค นั้นได้จัดทำประวัติแต่ละบุคคล การสอน อาชีพ เล่นกีฬา การอบรมจริยธรรม และให้ผู้ป่วยถือสัจจะสำคัญ และจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้ถึง

<sup>10</sup> พระดำรงค์ เบญจศิริ, “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวอริยสัจสี่เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคมของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางจังหวัดเชียงใหม่”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน*, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), บทคัดย่อ.



เป้าหมายในการแก้ปัญหาเพื่อไม่ให้กลับมามีอาการซ้ำอีกซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าใช้มรรคมีองค์แปดอันเป็นทางสายกลางอัน เป็นวิธีการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2) การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวอริยสัจสี่เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตนั้นได้ผล การวิเคราะห์จากกรณีศึกษาทั้ง 3 องค์กรมเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบโดยกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ แผนกิจกรรมการ เรียนรู้ และวิธีการอบรมเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้และเห็นประโยชน์ทักษะชีวิตอย่างมีคุณค่า และฝึกฝนกิจกรรมตาม กระบวนการนี้โอชีวแมนนิสรวมทั้งจัดเนื้อหากิจกรรมภายใต้กรอบตามแนวอริยสัจสี่ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมตามแนวอริยสัจสี่ ได้ทำการทดลองกลุ่มผู้ต้องขังชายที่เสพยาเสพติด ผลการทดลอง พบว่า หลังการทดลองมี ทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นทั้ง 5 ด้านอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และผู้ต้องขังชายมีความพึงพอใจในระดับมากในทุกๆ กิจกรรมและผลจากการประเมินตนเอง พบว่า ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมทุกวัน เช่น การฝึกสมาธิ การผ่อนคลายด้วยคลื่นสมองต่อ การสังเกตพฤติกรรมของผู้ต้องขังชายในระหว่างจัดกิจกรรม พบว่า มีความร่วมมือและมีความสามัคคีช่วยกันตัดสินใจแก้ปัญหาในกลุ่มอย่างมีเหตุผล กล้าแสดงออก มีความภูมิใจใน การทำงานร่วมกัน รับผิดชอบและมีอารมณ์แบบผ่อนคลาย 4) ปัจจัยและเงื่อนไขเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมไปปรับใช้ ปัจจัยที่สำคัญคือ ด้านบริหาร ด้านสถานที่ วิทยากร งบประมาณ ความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจให้กับผู้ต้องขังเป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ติดยาเสพติดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ให้มีคุณค่า ต่อตนเองครอบครัว สังคมชุมชนและประเทศชาติมาก สอดคล้องกับ อมรรรัตน์ ปักโคพานัง<sup>11</sup> และ Maslow, A. H. (1954)<sup>12</sup> ได้ให้ความเห็นว่า ได้เห็นว่ามีมนุษย์ถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่ได้ครอบครอง ความต้องการเฉพาะอย่าง ซึ่งความต้องการนี้ เขาได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของบุคคลได้ ความต้องการการพัฒนาตน เพื่อให้สมปรารถนาตามที่ต้องการนั้นคือ ความต้องการทางสรีระ ความต้องการทางความปลอดภัย ความต้องการทางความรักและเป็นส่วนหนึ่ง และความต้องการที่จะรู้สึกรู้ว่าตนเอง มีค่าและเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้อื่นจนเป็นหลักการพื้นฐานในการปฏิบัติของมนุษย์ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ

นอกจากนี้การนำหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะหลักอริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมสำหรับการบรรลุเป้าหมายสูงสุดของชีวิต สำคัญต่อบุคลากรทางการแพทย์อย่างยิ่ง เพราะควรมีทั้งคุณธรรม และจริยธรรม มีความพึงพอใจในวิชาชีพ และปฏิบัติด้วยความพอใจ ด้วย ความรักในสิ่งนั้น ทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ หลักทฤษฎีจิตวิทยาลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) หมายถึง มนุษย์มีความต้องการทั้งหมด 5 ขั้นด้วยกัน มีการเรียงลำดับจากขั้นต่ำสุดไปหาสูงสุด (level of priority) ซึ่ง

<sup>11</sup> อมรรรัตน์ ปักโคพานัง, ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน วิชาการ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.

<sup>12</sup> Maslow, A. H. *Motivation and personality*, New York : Harpers, 1970, p 331.



สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Ivtzan I., Chan, Gardner, & Prashar<sup>13</sup> กล่าวว่า การศึกษาการบรรลุสังการแห่งตน (self-actualization) โดยใช้แบบวัด Short Index of Self-Actualization (SISA) ซึ่งพัฒนาโดยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ทางจิตวิญญาณ (Spiritual Transcendent) คนที่มีระดับความเชื่อทางจิตวิญญาณสูงจะมี การบรรลุสังการแห่งตน (self-actualization) ที่สูง และมีระดับการรับรู้ความหมายในชีวิตสูงด้วย ทำให้มีสภาวะทางจิตใจและมีชีวิตที่มีสุขภาพจิตดีกว่า ดังความเห็นของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)<sup>14</sup> ได้อธิบาย Self-actualization ในทางพุทธศาสตร์ ไว้ว่า เป็นหนึ่งในบุพนิมิตแห่งมรรค 7 คือ อุตตสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยตนที่ฝึกดีแล้ว, การทำตนให้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติของผู้ที่พัฒนาแล้วให้สมบูรณ์ ทั้งด้านกาย ศีล จิต และปัญญา ที่จะเป็น ภาวิตัตต์ คือผู้มีตนอันได้พัฒนาแล้ว ซึ่งคือการทำบุคคลนั้นได้รับการฝึกฝนให้เติบโตและพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทุ่มเทเพื่อพัฒนาตนเองจนบรรลุและเข้าใจถึงศักยภาพสูงสุดของมนุษย์ได้

**2. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์** พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยากับการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยา ประกอบด้วย ปัจจัยองค์ธรรมอริยสัง 4 กับปัจจัยจิตวิทยาลำดับขั้นความต้องการ และการบรรลุสังการแห่งตนส่งผลมีความสัมพันธ์ร่วมกัน การพัฒนาของสภาวะจิตใจของบุคคล ที่มีความตั้งใจเพื่อไปสู่เป้าหมาย อย่างชัดเจน มีความมั่นใจว่าตนเองจะ สามารถทำงานต่าง ๆ ให้สำเร็จได้แม้ว่าจะมีความยากหรือต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคก็มีความหวัง ดำเนินชีวิต ค้นพบศักยภาพแห่งตนมุ่งไปสู่ความสำเร็จได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์เป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นพร้อม กับความต้องการมีชีวิต การดำรงชีวิต วุฒิภาวะ ไม่จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์เรียนรู้แต่อย่างไร เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการทางร่างกายของเราเป็นสำคัญ เป็นแรงขับเบื้องต้นที่ร่างกายถูกกระตุ้น ทำให้เกิดความว่องไว กระฉับกระเฉง มีชีวิตชีวาที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า เกิดขึ้นจากสภาวะทาง อารมณ์สิ่งกระตุ้นทั้งจากภายนอกและภายใน 2) ความต้องการทางจิตใจและสังคม (Psychological and Social Needs) ความต้องการประเภทนี้ค่อนข้างซับซ้อนและเกิดขึ้นจากสภาพสังคม วัฒนธรรม การเรียนรู้และประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับและเป็นสมาชิกอยู่ ความต้องการทางจิตใจและสังคมนี้ยังแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล แต่ละสังคมและฐานะทางสังคมของบุคคล รวมทั้งเวลาและโอกาสที่แตกต่างกันออกไปด้วยลักษณะสำคัญของความต้องการ

<sup>13</sup> Ivtzan, I., Chan, C. P., Gardner, H. E., & Prashar, K., Linking Religion and Spirituality with Psychological Well-being: Examining Self-actualisation, Meaning in Life, and Personal Growth Initiative. Journal of Religion & Health, 2013, pp 915-929.

<sup>14</sup> ปยุตฺโต, ป. อ., พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. มุขนิธิการศึกษาเพื่อการศึกษาสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต, ป. อ.), 2556, หน้า 80.



ทางจิตใจและสังคม<sup>15</sup> ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ordun & Akün ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบรรลุศักยภาพแห่งตน (self-actualization) การรับรู้ความสามารถของตนเอง ( self-efficacy) และความฉลาดทางอารมณ์ ในกลุ่มนักศึกษา Istanbul University Business Administration Faculty ระดับปริญญาตรีในประเทศตุรกี 278 คน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ (emotional intelligence) มีผลต่อการบรรลุศักยภาพแห่งตน (self-actualization) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy) ในทางบวกอย่างมีนัยสัมพันธ์ ในขณะที่เดียวกันการบรรลุศักยภาพแห่งตน (self-actualization) มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ( self-efficacy) ในทางบวกอย่างมีนัยสัมพันธ์เช่นเดียวกันด้วย<sup>16</sup> เห็นได้ว่าปัจจัยเชิงพุทธิจิตวิทยาอันประกอบด้วยองค์ธรรมธรรมอริยสัจ 4 กับ ปัจจัยจิตวิทยาลำดับขั้นความต้องการ มีความสัมพันธ์ส่งเสริมให้เกิดการบรรลุศักยภาพแห่งตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา หอมพุ่มทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์ใช้อริยสัจ4เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต พบว่า 1) รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจ4เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับปริญญาบัณฑิต มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน และปัจจัยสนับสนุนการนำรูปแบบการสอนไปใช้ 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนและการนำรูปแบบการสอนไปขยายผล พบว่า นักศึกษามีความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และมีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนและการนำรูปแบบการสอนไปขยายผล พบว่า นักศึกษามีความสามารถด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และระหว่างเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน<sup>17</sup> ความมีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว นักการศึกษา Maslow, A. H. (1954)<sup>18</sup> ได้ให้ความเห็นวามมนุษย์ถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่ได้ครอบครอง ความต้องการเฉพาะอย่าง ซึ่งความต้องการนี้ เขาได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของบุคคล ได้แก่ 1) บุคคลย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอื่นเกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น 2) ความต้องการที่ได้รับความตอบสนองแล้ว

<sup>15</sup> ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, **จิตวิทยาการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, 2546), หน้า 48 – 51.

<sup>16</sup> Ordun, G., & Akün, F. A. Self Actualization, Self Efficacy and Emotional Intelligence of Undergraduate Students, **Journal of Advanced Management Science**, 2017, pp 170–175.

<sup>17</sup> ชลธิชา หอมพุ่ม, การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต, **ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร), 2557.

<sup>18</sup> Maslow, A. H. **Motivation and personality**, New York : Harpers, 1970, p 331.



จะไม่ใช่สิ่งที่จูงใจของพฤติกรรมอื่นๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงเป็นที่จูงใจในพฤติกรรมของคนนั้น 3) ความต้องการของบุคคลจะเรียงลำดับชั้นความสำคัญ เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงต่อไป ดังนั้นจากความสัมพันธ์ส่งเสริมการบรรลุผลการแข่งขัน เมื่อใช้หลักพุทธธรรม คือ อริยสัจ 4 และ หลักจิตวิทยาลำดับชั้นความต้องการเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรส่งเสริมความสำเร็จในการค้นพบศักยภาพแห่งตนทั้งทางหน้าทางการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และการดำเนินชีวิตส่วนตัวให้มีความสุขสำเร็จ เกิดคุณค่า มีความสมดุล เกิดประโยชน์ต่อบุคลากรทางการแพทย์ได้

**3. ผลการนำเสนอปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาส่งผลต่อการบรรลุผลการแข่งขันของบุคลากรทางการแพทย์** ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยามีอิทธิพลต่อการบรรลุผลการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การทำให้งานบรรลุผลโดยแสดงออกถึงการมีพลัง ความทุ่มเท มีความปรารถนาอย่างแรงกล้า ที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความพยายามอย่างมุ่งมั่น ทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ และค้นพบศักยภาพแห่งตนนำไปสู่การบรรลุผลการแข่งขัน ปัจจัยลำดับชั้นความต้องการ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคลากรทางการแพทย์เพราะจะทำให้มีความเชื่อมั่นในสมรรถนะของตน เข้าใจเป้าหมายในการดำรงอยู่ มีความมุ่งมั่นในการทำงานที่ท้าทาย มีแรงจูงใจและความพยายามในการทำงานให้สำเร็จ นอกจากนี้การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะหลักธรรมอริยสัจ 4 มีอิทธิพลส่งเสริมให้เกิดความสุข และความสำเร็จในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ พระดำรงค์ เบญจศิริ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวอริยสัจ 4 เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคมของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางจังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัย 1) การศึกษาขององค์กรที่ฟื้นฟูบำบัดรักษา 3 แห่ง ได้ใช้ กรอบหรือแนวทางของกระบวนการตามแนวอริยสัจ 4 คือ การศึกษาสภาพปัญหา คือการติดยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ ขึ้นสมุทัย คือสาเหตุมาจากปัญหาทางครอบครัวและตนเองเป็นสำคัญและ ในการรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้นองค์กรได้ตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหาให้ได้อย่างถาวรคือขั้นนิโรธ ส่วนขั้นมรรค นั้นได้จัดทำประวัติแต่ละบุคคล การสอนอาชีพ เล่นกีฬา การอบรมจริยธรรมและให้ผู้ป่วยถือสัจจะเป็นสำคัญ และจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้ถึงเป้าหมายในการแก้ปัญหาเพื่อไม่ให้กลับมาเสพติดซ้ำอีกซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าใช้มรรคมีองค์แปดอันเป็นทางสายกลางอัน เป็นวิธีการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2) การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวอริยสัจ 4 เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตนั้นได้ผล การวิเคราะห์จากกรณีศึกษาทั้ง 3 องค์กรมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบโดยกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ แผนกิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการอบรมเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้และเห็นประโยชน์ทักษะชีวิตอย่างมีคุณค่า และฝึกฝนกิจกรรมตาม กระบวนการนีโอฮิวแมนนิสรวมทั้งจัดเนื้อหา กิจกรรมภายใต้กรอบตามแนวอริยสัจ 4 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมตามแนวอริยสัจ 4 ได้ทำการทดลองกลุ่มผู้ต้องขังชายที่เสพยาเสพติด ผลการทดลอง พบว่า หลังการทดลองมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นทั้ง 5 ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผู้ต้องขังชายมีความพึงพอใจในระดับมากในทุกๆ กิจกรรมและผลจากการประเมินตนเอง พบว่า ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมทุกวัน เช่น การฝึกสมาธิ การผ่อนคลาย ด้วยคลื่นสมองต่อ



การสังเกตพฤติกรรมของผู้ต้องขังชายในระหว่างจัดกิจกรรม พบว่า มีความร่วมมือและมีความสามัคคีช่วยกันตัดสินใจแก้ปัญหาในกลุ่มอย่างมีเหตุผลกล้าแสดงออก มีความภูมิใจใน การทำงานร่วมกัน รับผิดชอบและมีอารมณ์แบบผ่อนคลาย 4) ปัจจัยและเงื่อนไขเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมไปปรับใช้ ปัจจัยที่สำคัญคือ ด้านบริหาร ด้านสถานที่ วิทยากร งบประมาณ ความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจให้กับผู้ต้องขังเป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ติดยาเสพติดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ให้มีคุณค่า ต่อตนเอง ครอบครัว สังคมชุมชนและประเทศชาติมาก<sup>19</sup> ในขณะที่จิตวิทยาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ คีชันานามาใช้ส่งเสริมมีอิทธิพลต่อการบรรลุผลการแห่งตนได้ นอกจากนี้การบรรลุผลการแห่งตน ค้นพบศักยภาพสุขภาพภายใน สำเร็จต่อหน้าที่การทำงาน มีงานวิจัยที่สอดคล้อง ชูติมา พงศ์วรินทร์ ได้ศึกษาความสุขของนิสิตนักศึกษาในบริบทพุทธธรรมพบว่า กรอบมโนทัศน์ความสุขของนักศึกษาในบริบทพุทธธรรม ประกอบด้วย ความพอใจในชีวิต การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเกื้อกูลกัน การมีศรัทธาต่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม การมีใจที่สุขสงบ และการมีปัญญารู้แจ้งและเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต<sup>20</sup> ดังนั้น ผู้ที่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการกำหนดเป้าหมาย ในการทำงานเพื่อให้บรรลุความสำเร็จ มีความหวังกับความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีความมั่นใจในด้านรักษาของตนเอง และการพัฒนาวิชาชีพการแพทย์ของบุคลากรทางการแพทย์ให้มีความก้าวหน้า ตลอดจนมีมุมมองด้านบวกต่อการทำงาน และเมื่อพบอุปสรรค จะสามารถปรับตัว ได้กับปัญหาที่เกิดขึ้น ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา และรู้จักสร้างความสุขให้เกิดขึ้นจากการทำงาน ซึ่งคุณลักษณะ ดังกล่าวจะส่งเสริมให้บุคลากรทางการแพทย์มีความพร้อมในการพัฒนาดตนเอง การทำรักษาผู้ป่วยอย่างมีความสุข และการพัฒนาวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

### องค์ความรู้ใหม่

จากการได้ศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังเกตกรรมแพทย์ทหารเรือ นำปัจจัยทั้ง 2 หลัก ทั้งปัจจัยองค์ธรรมอริยสัง 4 และ ปัจจัยจิตวิทยาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มาศึกษาปัจจัยพบว่ามีความสามารถนำมาบูรณาการได้สอดคล้องส่งเสริมกันและกันในทางที่ดี นอกจากนั้นจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำให้ได้องค์ความรู้ คือ ปัจจัยหลักพุทธธรรม อริยสัง 4 กับปัจจัยแรงจูงใจ

<sup>19</sup> พระดำรงค์ เบญจศิริ, “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวอริยสังสี่ เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคมของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางจังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), บทคัดย่อ.

<sup>20</sup> ชูติมา พงศ์วรินทร์, “ความสุขของนิสิตนักศึกษาในบริบทพุทธธรรม: การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์และการพัฒนามาตรวัด”, **ดุษฎีนิพนธ์ ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา**, (คณะจิตวิทยา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า ง.



จิตวิทยาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ และปัจจัยพัฒนาจิตภายใน ที่ส่งผลการบรรลุสู่จักรแห่งตนของบุคคลากรทางการแพทย์

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับบุคคลากรทางการแพทย์บรรลุสู่จักรแห่งตน มีปัจจัย 4 ประการ คือ ปัจจัยหลักพุทธธรรม ปัจจัยหลักการศึกษา การพัฒนาจิตวิญญาณภายใน และปัจจัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อบุคคลากรทางการแพทย์ได้ปฏิบัติตามแนวทางพุทธจิตวิทยา มีหลักการพัฒนาจิตวิญญาณภายใน รวมถึงปัจจัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต องค์ประกอบเหล่านี้นำมาปรับใช้ให้ครบอย่างเหมาะสม ทำให้เกิดวิถีชีวิตที่ชัดเจนในการนำพาตนเองไปสู่การค้นพบศักยภาพสูงสุดแห่งตนได้ BLPS Model สามารถอธิบายได้ดังนี้

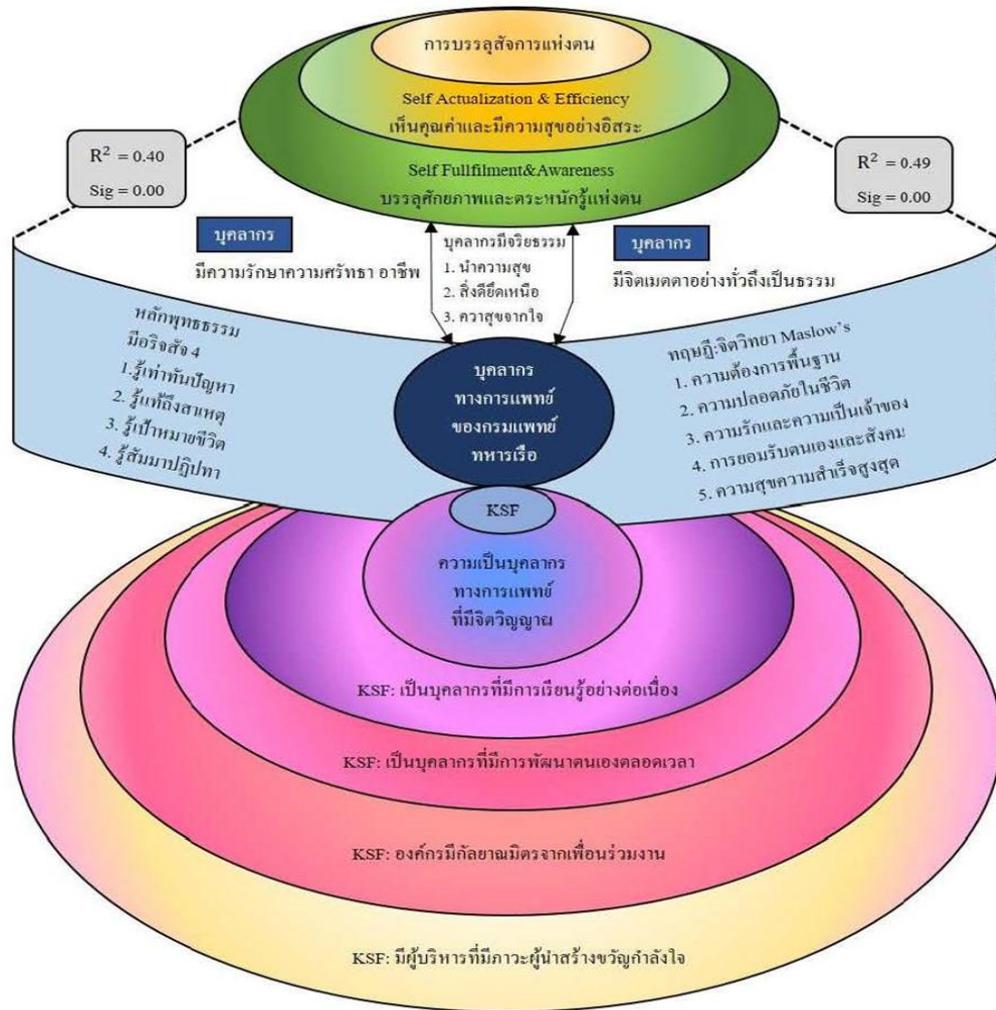
การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) หมายถึง การเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือ Lifelong Learning การศึกษาที่เริ่มต้นเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวเอง โดยไม่ว่าจะอยู่ในวัยไหนก็สามารถเรียนรู้ได้ต่อไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด การศึกษาเรียนรู้ไม่ได้จบแค่ในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยไม่ว่าคุณจะเป็น

ปัจจัยจิตวิทยา (Psychological Factors) หมายถึง เป็นพลังกระตุ้นหรือพลังผลักดันที่อยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลกระทำหรือดำเนินการให้ได้มาซึ่งเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยอาจจะเกิดจากภายในตัวบุคคล หรืออาจถูกกระทบจากปัจจัยภายนอก งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับหลักจิตวิทยาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลผลักดันตนเองไปถึงการค้นพบศักยภาพของตน

การพัฒนาจิตวิญญาณ (Spiritual development) หมายถึง เมื่อจิตใจและวิญญาณของเราพัฒนาสูงขึ้น เราก็จะรู้วิธีใช้ความสามารถใหม่ๆ เหล่านี้ และถ้าเราพัฒนาได้สูงขึ้นเรื่อยๆ เราก็จะเริ่มเข้าใจความจริงได้โดยไม่ต้องเรียนรู้จากผู้อื่น และเราจะรู้สึกถึงการสั่นไหวของความคิดของเรา ที่ประสานกับจิตวิญญาณของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เบื้องบนสูงสุด เมื่อนั้นเราจะรู้ว่าทุกอย่างเป็นหนึ่งเดียวกับผู้ใหญ่ หรือวัยชราที่ยังสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตัวเอง เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คุณก้าวหน้า และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต



องค์ความรู้การศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์มีดังต่อไปนี้



ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้จากผลการวิเคราะห์ ศึกษาปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุสังการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์

**บทสรุป**

ผู้ที่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการกำหนดเป้าหมาย ในการทำงานเพื่อให้บรรลุความสำเร็จ มีความหวังกับความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีความมั่นใจในด่านรักษาของตนเอง และการพัฒนาวิชาชีพการแพทย์ของบุคลากรทางการแพทย์ให้มีความก้าวหน้า ตลอดจนมีมุมมองด้านบวกต่อการทำงาน และเมื่อพบอุปสรรค จะสามารถปรับตัว ได้กับปัญหาที่เกิดขึ้น ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา และรู้จักสร้างความสุขให้เกิดขึ้นจากการทำงาน ซึ่งคุณลักษณะ ดังกล่าวจะส่งเสริมให้บุคลากรทางการแพทย์มีความ



พร้อมในการพัฒนาตนเอง การทำรักษาผู้ป่วยอย่างมีความสุข และการพัฒนาวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

จากการศึกษาผลการวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ การนำผลวิจัยไปใช้เป็นการส่งเสริมบุคลากรต่อการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ปัจจัยพุทธธรรมอริยสัจ 4 ส่งเสริมสอดคล้องหลักการหลักจิตวิทยาตามลำดับขั้นของมาสโลว์ทั้ง 2 ปัจจัยมีผลสอดคล้องสนับสนุนกันจึงควรสนับสนุนให้ตระหนักให้ความสำคัญเพื่อให้บุคลากรค้นพบศักยภาพตนเองอย่างมีความสุขทั้งในการทำงานและชีวิตประจำวัน การศึกษาผลการวิจัยนี้ นอกจากหลักธรรมอริยสัจ 4 และหลักจิตวิทยาตามลำดับขั้นของมาสโลว์ ปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุดฝึกอบรมในการยกระดับการค้นพบศักยภาพตนเอง การบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ต่อไป หรือปรับให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์องค์กร พันธกิจขององค์กรจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อบุคลากรและทำให้เกิดผลดีต่อกระบวนการทำงานได้

การศึกษาผลการวิจัยนี้ ทำให้ทราบถึงจุดแข็งของการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ และเสริมจุดที่ต้องพัฒนาเพิ่มพูนเชิงสาเหตุทำให้เกิดประโยชน์ทั้งจากการพัฒนาส่วนบุคคลการทำงานร่วมกันเป็นทีม จนเกิดความเข้มแข็งต่อประสิทธิภาพการทำงานได้ ดังนั้น ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรทางการแพทย์ ในส่วนของระดับบุคลากรในทุกระดับหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้ทราบปัจจัยเชิงสาเหตุทางพุทธจิตวิทยา และนำมาบูรณาการในการพัฒนาการบรรลุผลการแห่งตนของบุคลากรต่อไป

### เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต, การดูแลจิตใจบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ฉบับวันที่ 10 เมษายน 2563, (ออนไลน์), แหล่งที่มา Retrieved from <https://dmh.go.th> (10 เมษายน 2565). <https://dmh.go.th/covid19/pnews/files/การดูแลจิตใจบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข>
- คำวงศ์, ต., ประสานชนกุล, จ., พนาสทิธย์, ม., & วงศ์วาร, ธ., ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานกับภาวะสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019, วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 2564,
- ชลธิชา หอมพุ่ม, การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต, ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร), 2557.



ชุติมา พงศ์วรินทร์, “ความสุขของนิสิตนักศึกษาในบริบทพุทธธรรม: การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์และการพัฒนามาตรวัด”, ดุษฎีนิพนธ์ ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา, (คณจิตวิทยา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

ปยุตโต, ป. อ., **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. มูลนิธิการศึกษาเพื่อการศึกษาปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, จิตวิทยาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, พระตำรงค์ เบญจคีรี, “การพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวพระตำรงค์ เบญจคีรี, “การพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวอริยสัจสี่เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคมของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางจังหวัดเชียงใหม่”,วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), บทคัดย่อ.

พระปลัดอานนท์ ช่างแรงการ, “การพัฒนาสุขภาพจิตของพยาบาลวิชาชีพด้วยการปรึกษากลุ่มแนวพุทธ”, ปรชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา), 2564.

อมรรัตน์ ปักโคทานัง, ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน วิชาการ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.

Maslow, A. H. **A Theory of Human Motivation**. Psychological Review. In C. L. Stacey, & M. F. DeMartino, Understanding human motivation, Howard Allen Publishers, 1958.

Maslow, A. H., Motivation and Personality. Harper & Row : Publishers, 1970.

Beitel, M., Wald, L. M., Midgett, A., Green, D., Cecero, J. J., Kishon, R., & Barry, D. T. , **Humanistic Experience and Psychodynamic Understanding: Empirical Associations among Facets of Self-actualization and Psychological Mindedness**. Person-Centered & Experiential Psychotherapies, 2015.

Ivtzan, I., Chan, C. P., Gardner, H. E., & Prashar, K., **Linking Religion and Spirituality with Psychological Well-being: Examining Self-actualisation, Meaning in Life, and Personal Growth Initiative**. Journal of Religion & Health, 2013.

Maslow, A. H. **Motivation and personality**, New York: Harpers, 1970.

Ivtzan, I., Chan, C. P., Gardner, H. E., & Prashar, K., Linking Religion and Spirituality with Psychological Well-being: Examining Self-actualisation, Meaning in Life, and Personal Growth Initiative. Journal of Religion & Health, 2013.

